

US 04/10 Utvikling av programområder for forskning ved UiS

ePhortenummer: 2010/68

Møtedag: 12.02.10

Saksansvarlig: HOB

Informasjonsansvarlig: HOB

Bakgrunn:

I denne saken blir styret orientert om etablering av programområder for forskning ved UiS. Styret har tidligere drøftet og vedtatt prinsipper for organisering av forskning ved UiS. Ved utgangen av 2009 var det godkjent i alt 23 programområder for forskning. Dette betyr at et stort antall uformelle forskergrupper er blitt fast organisert med et definert felles forskningsprogram, klare faglige ambisjoner og forpliktelser til å søke ekstern finansiering.

I 2009 ble det i alt bevilget 6 MNOK til støtte til programområdene, fordelt med 2 MNOK på hvert av de tre fakultetene. Programområdene har hatt stor frihet til å bruke midlene slik de selv finner mest hensiktsmessig.

UiS har sammen med IRIS opprettet felles forskningsentre på ulike fagområder. I løpet av 2009 er tre slike sentre blitt formalisert gjennom egne konsortieavtaler (Seros, Core og CenSE). Styrene for sentrene vil avgi egne årsrapporter som vil danne grunnlag for en egen sak til neste styremøte ved UiS.

Vurdering

Utviklingen i 2009 viser at det er et stort antall forskningsmiljøer ved UiS som er egnet til å organiseres som programområder. Ifølge fjorårets rapporter fra programområdene er det i alt 268 fagpersoner fra UiS som deltar i disse. Noen deltar i to programområder, slik at det antall enkeltforskere som er involvert, er noe lavere, anslagsvis rundt 250. I tillegg er det 53 eksterne deltagere, hvorav 30 professorer fra andre universiteter.

Rapportene viser en meget omfattende publiserings- og formidlingsaktivitet, og at det arbeides meget systematisk for å skaffe eksterne ressurser. Programområdene har en samlet portefølje av ekstern prosjektfinansiering på 123 MNOK, og har innsendt søknader som er til vurdering med en samlet sum på 99 MNOK. Universitetsdirektøren vil uttrykke sin anerkjennelse for den innsatsen som gjøres fra programområdene både for å bedre ressursgrunnlaget for forskningen ved UiS og for den faglige drivkraften som kommer til uttrykk på denne måten.

Forslag til vedtak:

1. Ordningen med programområder for forskning videreføres.
2. Det fremlegges en sak om forskningssentre på neste styremøte.
3. Styret mottar fra 2011 en felles årlig rapport om utviklingen av programområder og forskningssentre.

Stavanger, 03.02.2010

Per Ramvi
universitetsdirektør

US 04/10 Utvikling av programområder for forskning ved UiS

Styret har tidligere drøftet og vedtatt prinsipper for organisering av forskning ved UiS (sak US 17/07 og sak US 56/08).

Programområder

I sak US 17/07 ble universitetsdirektørens forslag om å innføre en ordning med programområder for forskning begrunnet på denne måten:

"Hovedutfordringen for UiS som forskningsinstitusjon er å få flere av våre uformelle forskergrupper til å utvikle seg til programområder.....

Dette innebærer i praksis at vedkommende gruppe

- utvikler et sammenhengende forskningsprogram, ikke bare med et tema, men med felles problemstillinger, relevant teori, metode og fremgangsmåter,
- har en minstepørrelse, som regel minst fem medlemmer, gjerne syv-åtte (inklusive stipendiater). Gruppen må ha en kjerne ved UiS, men gjerne eksterne deltagere,
- har tilstrekkelig faglig kompetanse i dybde og bredde i forhold til programmet som er definert, og planer for kompetanseutvikling
- har et betydelig potensial for ekstern finansiering ('betydelig' ikke nødvendigvis i kroner, men i forhold til hva som er vanlig innenfor vedkommende fagområde).

Dessuten er det naturlig å tilføye at programområdet

- støtter opp under UiS' prioriteringer mht. master- og doktorgradsprogrammer.

Når disse fem kriteriene er oppfylt, har en uformell forskergruppe utviklet seg til et organisert, sammenhengende programområde. Nøkkelen til dette er at de berørte fagfolkene forplikter seg overfor hverandre og overfor institutt og fakultet til et langvarig forskningssamarbeid. Det betyr at de vil legge hovedtyngden av sin egen forskning inn i dette programområdet de neste 3-5 årene."

Det ble videre understreket at "UiS bør ha ambisjoner om at flere av programområdene utvikler forskning på et så høyt nivå at de kan være fremtidige SFF-kandidater."

Styret sluttet seg til hovedlinjene i denne saken og til at det ble innført en slik ordning som grunnlag for å utvikle forskningsaktivitetene ved UiS nedenfra og opp. Styret fastla en prosedyre som innebar at søknader skal komme fra forskergrupper og deretter behandles av berørte institutter og fakultetet og til slutt eventuelt godkjennes i det sentrale forskningsutvalget.

Utvalget har siden høsten 2008 behandlet en rekke slike saker og har så langt godkjent 23 programområder som fremgår av vedlagte tabell (vedlegg). Programområdene har rapportert inn sin virksomhet i 2009 til forskningssekretariatet (med frist 31.12.09), se utrykt vedlegg til denne saken. Hovedinnholdet i disse vurderes nedenfor. Rapporteringen er naturlig nok mindre omfattende for de programområder som har fungert kortest (tre av programområdene ble godkjent så sent som i oktober 2009).

Utfordringen

Utfordringen for UiS er at vi er små i en nasjonal sammenheng og enda mindre i en internasjonal sammenheng. Vi kan vanskelig utvikle utdannings- og forskningsmiljøer over hele bredden av fag slik de tradisjonelle universitetene gjør. Vi må utnytte fordelene med at UiS har en tett forbindelse til næringslivet, at det er små fagmiljøer og korte avstander, og at vi har store profesjonsutdanninger med nærhet til offentlig sektor. Vi må videre være gode til å samarbeide med andre institusjoner. Dette blir også vektlagt fra Kunnskapsdepartementets side i tildelingsbrevet for 2010: "Av den samlede tildelingen på kap. 260 er om lag 50 mill. kroner ikke fordelt på institusjonene. Disse midlene vil bli fordelt senere og knyttet opp mot økt samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon" (side 6).

Informasjon/synliggjøring

Det er viktig for UiS å synliggjøre både innad og utad all forskningsaktivitet som foregår ved institusjonen. I denne sammenheng er hjemmesiden en viktig informasjonskanal. Det er nå lagt ut informasjon om alle programområder og forskningssentre under *Forskning* på våre nettsider. Forskningssekretariatet vil, i nært samarbeid med Avdeling for Strategi og kommunikasjon, fakultetene, programområdene og forskningssentrene, kontinuerlig videreutvikle og forbedre dette informasjonsarbeidet.

Universitetsdirektørens vurdering

Programområdene er, som beskrevet foran, basert på initiativ fra grunnplanet i organisasjonen fra uformelle forskergrupper. Utviklingen i 2009 viser at det er et stort antall forskningsmiljøer ved UiS som er egnet til å organiseres som programområder. Dette er i stor grad avhengig av at vedkommende forskergruppe har tilstrekkelig størrelse og varighet. Ifølge fjorårets rapporter fra programområdene er det i alt 268 fagpersoner fra UiS som deltar i disse. Noen deltar i to programområder, slik at det antall enkeltforskere som er involvert, er noe lavere, anslagsvis rundt 250. I tillegg er det 53 eksterne deltagere, hvorav 30 professorer fra andre universiteter.

Rapportene viser en meget omfattende publiserings- og formidlingsaktivitet, og at det arbeides meget systematisk for å skaffe eksterne ressurser. Programområdene har en samlet portefølje av ekstern prosjektfinansiering på 123 MNOK og har innsendt søknader som er til vurdering med en samlet sum på 99 MNOK. Universitetsdirektøren vil uttrykke sin anerkjennelse for den innsatsen som gjøres fra programområdene både for å bedre ressursgrunnlaget for forskningen ved UiS og for den faglige drivkraften som kommer til uttrykk på denne måten.

Rapportene viser også hvordan programområdene støtter opp under MA- og PhD-programmene ved UiS. Det er grunn til å merke seg det at det i alt er 50 stipendiater som deltar i programområdene. Det er gode grunner til å anta at dette gir dem et mer stimulerende forskningsmiljø enn de ellers ville hatt. Andre undersøkelser har vist at stipendiater som inngår i et større forskningsmiljø har bedre gjennomføring enn de som er avhengig av en enkelt veileder.

Universitetsdirektøren minner om at styret i strategidokumentet har vedtatt at UiS skal ha minst fem sentre med SFF-status innen 2020. Skal vi lykkes i dette, kreves det langsiktig satsing med stabile rammevilkår for gode forskningsmiljøer. Programområdene for forskning er et sentralt virkemiddel for å stimulere utviklingen av miljøer som med tiden kan kvalifisere seg for SFF-status. I tillegg legger universitetsdirektøren stor vekt på at denne organiseringen engasjerer et stort antall av våre forskere i et forpliktende samarbeid. Det er grunn til å tro at dette er givende for den enkelte og samtidig stimulerer til mer publisering. Dessuten er det ikke uten betydning i disse tider at programområdene er meget aktive og oppnår meget gode resultater mht. ekstern finansiering.

For programområdene er det viktig med forutsigbarhet og kontinuitet over flere år. Universitetsdirektøren vil derfor sterkt anbefale at ordningen videreføres i årene fremover, bl.a. med tanke på neste SFF-runde i NFR som forventes i 2011/2012. Noen programområder eller sentre vil kunne være kandidater for søknader i den runden, andre i neste SFF-utlysning som kan forventes om fem år. Det er viktig å understreke at det tar lang tid å bygge forskningsmiljøer opp til et slikt nivå, og at det krever tålmodighet og utholdenhet både fra de involverte forskerne og fra universitetets side.

Samtidig vil universitetsdirektøren understreke at det skal stilles klare krav til resultater fra programområdenes side mht. vitenskapelig publisering, formidlig og ekstern finansiering. Programområder som ikke viser tilfredsstillende progresjon, bør ikke opprettholdes som programområde men ha status som forskergruppe inntil kriteriene for programområde på ny kan innfris. Dette vurderes fortløpende av det sentrale forskningsutvalget (SFU). Det åpnes også for etablering av nye programområder i samsvar med de kriteriene som er definert av styret og den praksis som er utviklet av SFU. Tildelingen av midler til det enkelte programområde foretas, som i 2009, av hvert enkelt fakultet/AM, innenfor de budsjettmessige rammer som angis for budsjettåret, og i forhold til den aktivitet og fremdrift som programområdet har.

Arkeologisk museum har per i dag ingen programområder, men ordningen gjelder naturligvis også de ansatte der på samme vilkår som de tre fakultetene.

Universitetsdirektøren vil sørge for at styret får en årlig oppdatering om utviklingen i programområder og forskningssentre.

Forslag til vedtak:

1. Ordningen med programområder for forskning videreføres, og det stilles krav om faglig progresjon mht utvikling av eksterne søknader, publisering og formidling for å få tildelt midler.
2. Det fremlegges en sak om forskningssentre på neste styremøte.
3. Styret mottar en årlig rapport om utviklingen av programområder og forskningssentre.

Stavanger, 03.02.2010

Per Ramvi
universitetsdirektør

Helge Ole Bergesen
forskningsdirektør

Vedlegg: Oversikt over programområder ved UIS

Utrykt vedlegg: Rapport fra programområder for forskning 2009

Saksbehandler: Seniorrådgiver Jorunn H. Barka